

Vyjádření

k překladu posudků habilitační práce Mgr. Vaidase Šeferise

Vzhledem k tomu, že dva z posudků předloženého habilitačního spisu Mgr. Vaidase Šeferise *Kristijono Donelaičio „Metų rišlumas* (název česky Koheze Ročních dob Kristojanise Donelaitise), vypracované renomovanými litevskými odborníky paní doc. Dr. Dalii Dilytė Staškevičienė a panem doc. Dr. Sigitasem Narbutasem, byly přirozeně podány litevsky, tedy jazykem, který není v České republice běžný, pokládáme za nutné je pro další jednání přiložit také v překladu. Překlad je, jak jsem si mohla namátkou ověřit, věrný. Oba posudky hodnotí práci velmi kladně jak z hlediska metodického, tak z hlediska argumentace a výsledného rozvoje poznání.

Posudky nejsou uzavřeny tradiční českou formulací, že předložený spis je velmi vhodným podkladem pro habilitační řízení. Navrhuji proto jako předsedkyně habilitační komise, aby byl tento formální nedostatek nahrazen mým prohlášením v tomto smyslu. Plně totiž odpovídá obsahu obou posudků.

Děkuji.

Brno 20. září 2017.

prof. dr. Marie Krčmová, CSc.
předsedkyně habilitační komise

Posudek habilitačního spisu Vaidase Šeferise
Koheze „Ročních dob“ Kristijonase Donelaitise

Epická poéma *Roční doby*¹ Kristijonase Donelaitise (*1714 I 1–†1780 II 18) je nejvýznamnějším dílem litevské literatury, které zásadním způsobem obohatilo litevskou i světovou literaturu. Z tohoto důvodu přitahují *Roční doby* již od svého prvního vydání (1818), připraveného profesorem Královecké univerzity Martinem Ludwigem Rhesou (*1776–†1840), mimořádnou pozornost čtenářů, překladatelů a literárních vědců v Litvě i jinde ve světě.

V 19. století vyšly tři významné vědecké edice Donelaitisových děl připravené M. L. Rhesou, Augustem Schleicherem (*1821–†1868) a Georgem Heinrichem Ferdinandem Nesselmannem (*1811–†1881) a opatřené rozsáhlými úvody a komentáři. Kromě těchto vědců publikovali důležité práce také Ludwig Passarge (*1825–†1912), Aleksandr Aleksandrov (*1861–†1918) a Franz Oskar Tetzner (*1863–†1919). Ze všech zmíněných autorů jsou pro naše téma nejdůležitější práce Rhesy a Nesselmanna. Tato díla již formulovala všechny problémy, kterými se ve svém habilitačním spisu zabývá Vaidas Šeferis, a také nabízela řešení, na nichž stavěli pozdější badatelé zabývající se Donelaitisovou tvorbou. K hlavním Rhesovým zásluhám patří ustálení strukturní podoby *Ročních dob* (poéma o čtyřech částech), vysoké ocenění jejich obsahu a poetiky, a také překlad díla do němčiny. Nesselmann však Rhesovu edici ostře zkritizoval a přišel se svým dobře podloženým pohledem na *Roční doby*: toto dílo netvoří jednotný celek, který v něm vidí Rhesa, jsou to čtyři samostatné idyly. Oba přístupy měly v pozdějších dobách své stoupence.

Tematický rozsah donelaitistiky se ve 20. století zvětšil, neboť se zájem odborníků soustředil na nové aspekty. Zejména je třeba jmenovat následující autory: představitel klasické filologie Marcelinas Ročka (*1912–†1983) obhájil v roce 1949 disertaci na téma Donelaitisova verše, ve které prokázal, že autor *Ročních dob* se inspiroval Vergiliem, ale současně také vytvořil specifické metrum – tonický hexametr, který se zakládal na sekvenci přízvučných a nepřízvučných slabik. Další literární vědec Leonas Gineitis (*1920–†2004) věnoval výzkumu Donelaitisovy tvorby celý svůj život. Svou disertaci obhájil o něco později než Ročka a vydal ji v knižní podobě *Kristijono Donelaičio „Metai“* („*Roční doby*“ Kristijonase Donelaitise, 1954). V roce 1964 vyšla jeho hlavní odborná práce – monografie *Kristijonas Donelaitis ir jo epocha* (*Kristijonas Donelaitis a jeho epocha*; 2. vydání vyšlo v roce 1990). Básníkův život a jeho tvorba tu byly analyzovány v kontextu litevské a německé literatury a kultury, a to se zřetelem na evropské literární tendence.

Jazykovědec Jonas Kabelka (*1914–†1986) připravil monografii *Kristijono Donelaičio rašty leksika* (*Slovní zásoba spisů Kristijonase Donelaitise*), kterou vydal ve výročním roce 1964. Ta představuje slovník veškerých slov obsažených v Donelaitisových textech s uvedením přízvuku dle autorova dialektu, popisem významu a údaji o četnosti použití. Tato práce velmi usnadnila další výzkum unikátního Donelaitisova hexametru.

V oblasti donelaitistiky je nutno zvlášť zmínit práce Jurgise Lebedyse (*1913–†1970). Svou vysokou hodnotu doposud neztratil cyklus přednášek pro posluchače Vilniuské univerzity publikován v rámci učebnice *Senoji lietuvių literatūra* (*Stará litevská literatura*, 1977), ve kterém Lebedys zevrubně zhodnotil veškerou Donelaitisovu tvorbu a analyzoval *Roční doby* ve

¹ V litevštině *Metai*. Dále v textu překladu používáme pouze český ekvivalent *Roční doby*. – Pozn. překlad.

všech základních aspektech: jejich původ, tematiku, postavy, sociální a národnostní vztahy, vylíčení práce, každodenního života a přírody. Za základní stylový rys poémy považoval její lidovost, která se zakládá především na hojném a různorodém používání lidové mluvené řeči. Autor se také věnoval otázce koheze *Ročních dob* a její podstatu viděl ve specifickém ideologickém propojení sociálních aspektů díla, tzn. v pojetí vztahů pánů a sedláků. Podobně jako dříve Gineitis řadil Lebedys Donelaitise mezi představitele osvícenského realismu a *Roční doby* označoval pojmem „didaktická realistická poéma“.

V roce 1977 byly publikovány Donelaitisovy *Spisy*², připravené odborníky z Institutu litevského jazyka a literatury a Vilniuské univerzity. Jedná se o nejdůležitější dosavadní kompletní publikaci spisovatelovy tvorby, obsahující veškerá literární díla, korespondenci a také Donelaitisem přeloženou tzv. brožuru o užitku separace³. Texty byly opatřeny rozsáhlými historickými a textologickými komentáři, slovníkem a doplněny důležitými archivními materiály.

Literární historik Vincas Kuzmickas (*1936–†1982) vydal rozsáhlou životopisnou studii *Kristijonas Donelaitis* (1983), ve které se snažil proniknout do jeho tvůrčího myšlenkového přístupu, osvětlit prostředí, ve kterém žil, a pochopit jeho vliv na spisovatelovu osobnost. Studie přinesla spoustu nových interpretací a korigovala data vzniku jednotlivých literárních děl. Albinas Jovaišas (*1931–†2006) napsal přehledovou monografii *Kristijonas Donelaitis* (1992), která byla určena mladým čtenářům: srozumitelně, sugestivně, avšak podrobně a odborně představila básníkův život, jeho tvorbu a její recepci, relevantní odbornou literaturu a vývoj výzkumu v 19.–20. století. Jovaišas sumarizoval svůj výzkum ve speciální kapitole akademických *Dějin litevské literatury (Lietuvių literatūros istorija, 2003)* věnované Donelaitisovi. Na rozdíl od Lebedyse pokládal Jovaišas za základ kompozice *Ročních dob* cyklus čtyř ročních období, umožňující vnímat život pruských sedláků jak z hlediska každodenních prací, tak i z hlediska existenciálního. Je logické, že v této perspektivě definoval Jovaišas žánr *Ročních dob* jako „národní rolnický epos“.

Z novějších výzkumů je nutno zmínit mimořádně významnou analýzu Donelaitisova verše provedenou Aleksem Girdenise (*1937–†2011) „Naujesnis žvilgsnis į K. Donelaičio hegzametrà“ („Nový pohled na Donelaitisův hexametr“, poprvé publikováno v časopisu *Pergalė*, 1989, č. 1). Girdenis v ní upřesnil Ročkou dříve navrženou versologickou charakteristiku *Ročních dob*: pomocí výpočetní techniky a speciálního softwaru zjistil, že Donelaitis svůj hexametr stavěl nejen na střídání přízvučných a nepřízvučných slabik, ale také stejnou mírou na střídání dlouhých a krátkých stop, tzn., že jeho verš není tonický, nýbrž metrotonický.

Představitelka klasické filologie Dalia Dilytė-Staškevičienė (*1944) zkoumala Donelaitisovu tvorbu prizmatem antické kultury a staré řecké a římské literatury. V monografii *Kristijonas Donelaitis ir Antika (Kristijonas Donelaitis a Antika, 2005)* přesvědčivě ukázala, že vliv antické literatury je patrný nejen v metrické výstavbě verše, v použitých *topoi* a syžetech, ale také na dalších úrovních poetiky, jakož i na ideovém a filozofickém plánu Donelaitisových básnických a prozaických děl. Na základě svého výzkumu definuje Dilytė *Roční doby* jako syntézu heroického a didaktického eposu, jedinou svého druhu ve světové literatuře. V další důležité odborné práci se Dilytė věnovala Donelaitisovým bajkám (monografie *Kristijono Donelaičio pasakėčios – Bajky Kristijonase Donelaitise, 2014*).

² Kristijonas Donelaitis, *Raštai*, Vilnius: Vaga, 1977.

³Tzn. odděleného vlastnictví půdy – jedná se o pozemkovou reformu probíhající v tehdejším Prusku (pozn. překladatele).

Z mimolitevských autorů bychom mohli zmínit Němce Hermanna Buddensiega (*1893–†1976) a Friedricha Scholze (*1928), Čechy Karla Janáčka (*1906–†1996), Pavla Trosta (*1907–†1987) a Radegasta Parolka (*1920). Řadu důležitých archivních materiálů publikovali Donelaitisovi potomci Kurt Donalies (*1909–†1994) a Lutz Wenau (*1930–†2007).

Habilitační spis Vaidase Šeferise byl publikován ve výročním roce 2014. Výše uvedený poměrně dlouhý seznam odborných prací a dalších publikací má za cíl ukázat aktuálnost tématu tohoto habilitačního spisu, osvětlit jeho záměr a dobře argumentovanou strukturu, poukázat na vazby této práce na dřívější výzkum a také na jeho originální a pro donelaitistiku velmi důležité závěry. Vaidas Šeferis řeší ve své práci dva důležité problémy, přítomné v donelaitistice od Rhesova výzkumu: „jak jsou *Roční doby* komponovány a jak vzniká dojem koherence či inkoherece tohoto díla“ (s. 13)⁴. Před vydáním této práce žádný odborník neuspěl při hledání podloženého a pro všechny strany přijatelného řešení těchto otázek. Kompozice *Ročních dob* byla analyzována buď v rámci Rhesova přístupu, nebo podle Nesselmana a příčiny vnitřní sourodosti tohoto díla bohužel nebyly zvažovány v rámci básnického diskurzu jako celku, nýbrž ve vztahu k některému z komponentů básnického jazyka, resp. literárního universa (např. byly spatřovány ve specifickém hexamtru, v posloupnosti ročních období, v specifickém líčení přírody a práce apod.). V těchto otázkách dospěl autor habilitačního spisu k originálním a velmi dobře podloženým závěrům, na jejichž základě můžeme *Roční doby* pokládat za cyklus o čtyřech částech bez definovaného počátku a konce vyprávění a jejich kompozici označit za cyklickou (s. 295). K stěžejním závěrům této práce řadíme rovněž vyjádření, že „*Roční doby* jsou souvislý celek, nikoli čtyři samostatná díla. Základními znaky této celistvosti je žánrové ukotvení, strukturální jednotu básnického universa a vazby na paradigmatické a syntagmatické roviny“ (s. 292)⁵.

Teoretické uchopení předmětu výzkumu je založeno na produktivních postulátech interpretační sémantiky. Podobně jako Algirdas Julien Greimas (*1917–†1992) pokládá autor habilitačního spisu za základní kritérium koherence přítomnost diskursivní izotopie. Teoretické přístupy výzkumu jsou však vystavěny na základech teorie interpretační sémantiky Françoise Rastiera (*1945), jenž Greimasovu myšlenku rozvíjel dále: zavedl trojí dělení klasifikačních sémát a rozlišoval třídy aferentních a inherentních sémát. Je nutno zdůraznit, že zmíněné teoretické postuláty nebyly v habilitačním spisu aplikovány mechanicky, ale kreativně: autor si nekladl za cíl mechanickou identifikaci všech izotopií, nýbrž se soustředil na rekurenci sémát na různých rovinách diskurzu, na významové posuny generované touto rekurencí a na efekt koherence, jenž z toho pramení (s. 17-19). V závěru práce následuje další originální a významný závěr: „Donelaitisova poetika prozrazuje model vyprávění typický pro mluvený diskurz: text je vnitřně propojován na principech kontrastivní a asociativní spojitosti, není však ukotven v pevné kompoziční struktuře, vykazuje na syntagmatické rovině přirozenou asymetrii a nerovnoměrnost. *Roční doby* představují organický celek, jenž se spíše volně rozvíjel, než že by byl přesně komponován“ (s. 303)⁶.

Šeferisova analýza na základě široce pojaté literární teorie je na vysoké úrovni, jak jsme právě uvedli, a je pro ni typické originální použití nástrojů interpretační sémantiky. Autor velmi pečlivě, epizodu po epizodě, séma po sématu zkoumá všechny čtyři díly *Ročních dob* a odhaluje

⁴ „[...] kaip *Metai* yra sukomponuoti, ir kas lemia šio kūrinio rišlumo ir nerišlumo įspūdį“.

⁵ „*Metai* yra rišli visuma, o ne keturi savarankiški kūriniai. Svarbiausi šios visumos rišlumo ženklai – tai žanras, vieninga poetinio pasaulio struktūra ir sąsajos paradigmą ir sintagminiam planuose“.

⁶ „Donelaičio poetikoje atpažįstame šnekamajam diskursui būdingą pasakojimo modelį: kontrasto ir asociatyvinio junglumo principais siejamas tekstas nėra įrakingas į griežtą kompozicinę struktūrą, sintagminėje plotmėje jis įgauna natūralios asimetrijos ir netolydumo. *Metai* – organiška visuma, kuri veikia augo savaime, negu buvo griežtai komponuojama“.

sémantické a kompoziční spjitosti v rámci jednotlivých částí a také mezi nimi. V mnoha případech upřesňuje dosavadní interpretace jednotlivých epizod a strukturních prvků básnického univerza a nesrovnatelně přesněji vystihuje jejich význam na syntagmatické a paradigmatické úrovni. Zřejmě nejdůležitější takováto korekce se vztahuje k tvrzení, které zavedl Rhesa a definitivně utvrdila donelaitistika ve 20. století, a sice že „vyprávění v jednotlivých částech *Ročních dob* obrazově kopíruje sled přírodních procesů a rolnických prací“⁷ a že Donelaitis vlastně chtěl pouze popsat litevskou přírodu a práce litevských rolníků ve všech ročních obdobích (s. 299-300). Za velkou zásluhu Vaidase Šeferise pokládáme dobře podložený závěr ukazující, že se vyprávění dopředu neposouvá díky přírodě nebo práci, ale na základě napětí na etické rovině: „Lze s jistotou tvrdit, že všechny čtyři části *Ročních dob* propojuje jednotná struktura básnického univerza. Její základ tvoří strukturně vertikální napětí mezi ideálem a neštěstím“ (s. 293)⁸. Autorem zvolenou metodu skvěle znázorňuje příloha habilitačního spisu – „Izotopická skladba Selmovy řeči, *Zimní starosti* v. 542-682“ (s. 307–309).

Předložená práce se vyznačuje srozumitelností odborného jazyka a lehkostí stylu. Zvolená metodika a teoretické nástroje analýzy nejsou snadno uchopitelné, autor však nezneužívá teoretického diskurzu, ale snaží se čtenáři poskytnout potřebnou orientaci v terminologii a jiných odborných aspektech, které jsou nutné pro pochopení jeho teoretických východisek. Teorie je tu představena ve svém základu, stručně a naprosto srozumitelně, což umožňuje činit dvojí závěr: jednak, že autor velmi dobře ovládá zmíněné teoretické aspekty, a jednak, že nikdy neztrácí ze zřetele hlavní cíl své práce – srozumitelné vysvětlení koheze *Ročních dob* a nové stanovisko k originalitě, specifičnosti a hodnotě tohoto díla. Použitý styl odborného diskurzu taktéž hodnotíme kladně. Habilitační spis se vyznačuje živým, expresivním a výstižným projevem. Tato skutečnost nasvědčuje tomu, že výzkum nebyl pro autora sisyfovskou prací a že se jí věnoval s velkým zápalem a nadšením. Práce *Koheze Ročních dob* je velmi čtivý text, jenž čtenáře zaujme a potěší.

Z výše uvedených důvodů hodnotíme předložený habilitační spis velmi pozitivně jako významnou, přelomovou donelaitistickou práci. Rádi bychom poznamenali, že se již dočkala vysokého ocenění: Vaidas Šeferis byl v roce 2016 za tuto práci vyznamenán litevskou Vědeckou cenou za mezinárodně relevantní vědecké úspěchy (práce nominované na tuto cenu posuzuje expertní komise navržená Litevskou akademií věd).

Díky pečlivě provedenému výzkumu ústředního díla litevské literatury a dosaženým závěrům vstoupil Vaidas Šeferis mezi nejdůležitější badatele zabývající se Donelaitisovou tvorbou. Jeho habilitační spis zasluhuje nejlepší hodnocení. Autorovi lze pouze popřát další tvůrčí a odborné úspěchy a vyjádřit naději, že tato práce pobídne také další badatele k dalšímu úspěšnému, přínosnému a vědecky relevantnímu výzkumu v oblasti donelaitistiky.

Doc. dr. Sigitas Narbutas

Vilnius, 20-07-2017

⁷ „Atskirose Metų dalyse vaizdo slinktis kopijuoja gamtos ir būrų darbo procesus“.

⁸ „Galima tvirtai teigti, kad visas keturias *Metų* dalis vienija poetinio pasaulio struktūra. Jos pagrindas – vertikalaus plano įtampa tarp idealybės ir nedorybės.“

Habilitační spis Vaidase Šeferise *Koheze „Ročních dob“ Kristijonase Donelaitise*

Posudek

Problém textové koheze a celkové kompozice eposu *Roční doby*¹ Kristijonase Donelaitise, jež se Vaidas Šeferis snaží vyřešit, představuje velmi složitý, ale také mimořádně aktuální výzkumný záměr. Dosavadní vědecké práce neposkytly odpověď na otázku, proč na jednu stranu působí tento epos jako nesourodý, logicky nemotivovaný příběh, na druhou stranu však evokuje dojem uceleného díla; proč Martin Ludwig Rhesa pokládal *Roční doby* za konzistentní vyprávění, avšak Georg Heinrich Ferdinand Nesselmann v něm viděl jen čtyři nesouvisející idyly. Ačkoliv se Donelaitisem zabíralo velké množství odborných prací, důvody pro vznik tak protikladných postulátů a názorů zůstávaly nevysvětlené. Hlavní příčina tkvěla v tom, že se od prvních interpretátorů Donelaitisova díla po jejich následovníky, resp. oponenty z pozdějších dob nikdo nevěnoval základnímu problému: otázce, **jakým způsobem** se Donelaitisova slova, myšlenky, verše a epizody v *Ročních dobách* přetavují do jediného celku, jak se stávají mistrovsky napsaným epickým dílem. U některých badatelů bychom našli okrajové poznámky na toto téma, avšak dosud neexistovala žádná speciální práce věnovaná tomuto problému. Výzkumné pole, do kterého vstoupil Vaidas Šeferis, bylo prozkoumáno naprosto minimálně a lze jej tedy označit za nedotčené.

Autor habilitačního spisu jasně formuluje předmět svého výzkumu, jeho cíle a záměry a předesílá, že bude analyzovat text eposu v plném rozsahu s cílem odhalit nebo vyvrátit spojitosti jednak mezi sousedícími nebo jen málo vzdálenými strukturními prvky díla, jednak mezi rozsáhlejšími textovými bloky a posléze i mezi čtyřmi díly eposu jako celku.

Vaidas Šeferis pečlivě prozkoumal *Roční doby* verš za veršem a provedl velmi rozsáhlou textovou analýzu, během níž ukázal svou schopnost střízlivého hodnocení různorodých teoretických tvrzení i textového materiálu samého a dospěl k originálním a důležitým závěrům o kohezi a kompozici tohoto eposu. Největší hodnotu má, podle mého názoru, hlavní autorův závěr, že „*Roční doby* jsou souvislý celek, nikoli čtyři samostatná díla“ (s. 292), k němuž autor dospěl na základě výsledků svého výzkumu. Jsem si jistá, že se tento pohled stane trvalou součástí dějin výzkumu Donelaitisovy tvorby a bude pokládán za jeden z jeho ústředních postulátů. Váha tohoto Šeferisova závěru je vskutku velmi značná. S tímto závěrem souvisí také druhý signifikantní a dobře podložený závěr habilitačního spisu, že žádný díl tohoto eposu nelze pokládat za první nebo poslední, neboť epos *Roční doby* tvoří nekonečný cyklus, jež pramení z cyklického pojetí času a života u Donelaitise. V tomto eposu stále kolují stejné morální imperativy, jeho vnitřní sourodost se proto zakládá na jednotě výstavbových principů básnického universa, nikoli na promyšlené a přesné kompozici. Autor habilitačního spisu přesvědčivě ukázal, že dojem vnitřní sourodosti tohoto díla pramení z protikladu ctnosti a neřesti, který se opakuje v celém textu, kdežto syntagmatické vazby jednotlivých strukturních prvků jsou v *Ročních dobách* mnohdy slabé, což u některých badatelů a čtenářů vzbuzuje dojem textu formálně i obsahově nesourodého. Všechny zmíněné Šeferisovy závěry jsou nové a originální a suverénně předčí tvrzení jiných badatelů z Litvy nebo jiných zemí².

¹ V litevštině *Metai*. Dále v textu překladu používáme pouze český ekvivalent *Roční doby*. – Pozn. překlad.

²Srov.: Leonas Gineitis, *Kristijonas Donelaitis ir jo epocha*, Vilnius: Vaga, 1990, s. 269–319; Albinas Jovaišas, *Kristijonas Donelaitis*, Kaunas: Šviesa, s. 137–138; Jurgis Lebedys, *Senoji Lietuvos literatūra*, Vilnius: Moksas,

K těmto důležitým závěrům dospěl Vaidas Šeferis díky vhodně zvolené metodě výzkumu. Na základě teorie interpretační sémantiky Françoise Rastiera prozkoumal mikrokompoziční a makrokompoziční výstavbu *Ročních dob* a stanovil hlavní sémantické izotopie svědčící o kohezi tohoto eposu. Habilitační spis dodržuje stylizační zásady seriózní vědecké práce, argumentace je srozumitelná a jazyk kultivovaný. Text habilitačního spisu je promyšleně a adekvátně rozčleněn na kapitoly a podkapitoly. V práci byla využita rozsáhlá odborná literatura, citace jsou přesné, odkazy zpracovány důkladně.

Lze tedy prohlásit, že habilitační spis Vaidase Šeferise je seriózní a hodnotná práce. Váhám pouze ohledně jedné věci. Autor jednoznačně píše, že „kategorie přírody v básnickém universu *Ročních dob* v zásadě neplatí“ (s. 217)³ a že „se vyprávění *Ročních dob* posouvá dopředu díky napětí v etickém paradigmatu vyprávění, nikoli podle přírodních či pracovních procesů“ (s. 301)⁴. Zcela souhlasím s tím, že pracovní procesy nemají vliv na dynamiku vyprávění *Ročních dob*, avšak v žádném případě není možné, podle mého názoru, odmítat kategorii přírody. Jsem toho názoru, že Donelaitis ve svém eposu zachycuje cyklický pohyb světa a celého bytí a nejvíce zdůrazňuje pulz životadárných sil přírody, jež řídí Bůh. Když slunce na jaře probouzí svět, vše živé znovu ožívá v explozích radosti a pohybu. V létě, když se slunce vyšplhá vysoko na oblohu a odtamtud sesílá žár, jenž spaluje rostliny a trápí lidi, je čas na nejtěžší práce: hnojení, senoseč a žně (zde je důležitý nikoli výčet prací, jejich posloupnost či realističnost, nýbrž zdůraznění prolitého potu, velké námahy). Na podzim, když se slunce znovu schovává, posilníme se plody letních prací a útrap a v zimě, když si na slunce ani nevzpomeneme, svět nejen ustrne, ale je přímo ovládán prvky nepřejíci životu: řádí mráz a vlci, shoří hospodářství Christiana, umírá Fridolín, celá vesnice se pohrouží do smutku a bezmocnosti, avšak v hlubinách tohoto strnutí opět ožívají síly znovuzrození. Příroda v *Ročních dobách* neslouží jako kulisy či dekorace, nýbrž jako základní síla, která roztáčí existenční koloběh lidstva i zvířectva. Napětí mezi ctností a neřestí, na které autor habilitačního spisu klade velký důraz, se skutečně v textu opakuje a Vaidas Šeferis zcela oprávněně mluví o jeho zásadním významu pro koherenci *Ročních dob*, avšak toto napětí je neměnný prvek, konstanta, která nemá dostatečnou moc, aby rozhodovala o vývoji příběhu a jeho proměnách. Zde je to podobné jako v *Iliadě*: tam také panuje neustálé napětí mezi Acháji a Dóry, o vývoji v příběhu eposu však rozhoduje Diova vůle.

Jelikož otázka kategorie přírody nepatří k hlavním tématům habilitačního spisu Vaidase Šeferise, nezmenšuje tato moje polemická výtka hodnotu jeho práce. Znovu bych ráda zdůraznila, že hlavní problém tohoto spisu, otázku koherence Donelaitisových *Ročních dob*, autor vyřešil excelentně. Myslím, že habilitační spis Vaidase Šeferise je seriózní práce a má velký přínos pro donelaitistiku. Jsem si jistá, že jeho práce zcela odpovídá standardním požadavkům na habilitační spisy humanitních věd a bude hodnocena velmi kladně.

doc. dr. Dalia Dilytė Staškevičienė,
vyšší odborná pracovnice
oddělení Staré literatury
Institutu litevské literatury a folkloru

1977, s. 194–316; Tomas Venclova, *Vilties formos*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1991, s. 261–266; *Egzodo Donelaitis. Lietuvių išėivių tekstai apie Kristijoną Donelaitį*, Sudarė ir parengė Mikas Vaicekauskas, Vilnius: Aidai, 2001, s. 11–20, 127–170, 403–425, 435–445; Hermann Buddensieg, „Kristijonas Donelaitis. Leben und Werk in seiner Zeit“, in: Kristijonas Donelaitis. *Die Jahrzeiten*, München: Wilhelm Fink Verlag, 1966, s. 121–156 etc.

³ „[...] gamtos kategorija *Metų* poetiniame pasaulyje iš esmės negalioja.“

⁴ „*Metų* pasakojimą į priekį stumia dorovinio plano įtampa – ne gamta ir darbo procesai.“